

Düsseldorf, 23.12.2020. godine

Poštovani urednici Katholische Nachrichten-Agentur,

Poštovani urednici Katholisch. de,

Poštovana gospođo Calic,

Razlog obraćanja sadržaj je Vašeg intervju naslova „*Hassfigur*“: *Historikerin warnt vor Heiligsprechung Kardinal Stepinacs* novinara Joachima Heinza (KNA) s povjesničarkom Marie-Janine Calic, objavljenom na portalu Katholisch.de dne 8. 12. 2020.

Ovim dopisom Vam se obraćam kao povjesničar koji je doktorirao i objavljivao znanstvene radove koji su tematski određeni postankom prve jugoslavenske države te godinama predavao niz sveučilišnih kolegija svjetske i hrvatske povijesti 19. i 20. stoljeća na Odjelu za povijest Hrvatskog katoličkog sveučilišta u Zagrebu.

Ovim dopisom Vam se obraćam i kao Generalni konzul Republike Hrvatske u Saveznoj zemlji Sjevernoj Rajni Vestfaliji jer u razdoblju u kojem živimo iznova problematiziranje uloge Alojzija Stepinca ne posjeduje samo vjersku, nego i političku-diplomatsku dimenziju koja se u konačnici odražava i na percepciju, ugled i istinitost o Republici Hrvatskoj u svijetu, a u konkretnom slučaju na javno mnijenje u SR Njemačkoj.

Kako ističe povjesničarka, preživjela žrtva holokausta, Mirjana Gross svaki će se povjesničar susresti sa zahtjevima publike koja traži lijepe priče, mitove o slavnoj prošlosti, a nema strpljenja primijeniti temeljni postulat historiografske znanosti koji se očituje u egzaktnosti historiografije, a temelji na arhivskim izvorima – dokumentima, koji su tvorni, egzaktni s datumom, imenima, izvještajima, brojkama, pečatima; dakle slušati činjenice i pronicati u povijesnu zbilju. Posljednjih 30 godina strpljenja je imao i trud uložio čitav niz hrvatskih i inozemnih povjesničara. Jasno je da se postavlja pitanje poradi zbog čega toliki trud u svezi rasvjetljavanja uloge i djelovanja zagrebačkog nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca? Razlog se očituje u činjenici da su život i djelovanje Alojzija Stepinca postali prizma kroz koju su prolazile razne nijanse odnosa prema hrvatskim vjernicima, prema hrvatskom narodu i njegovoj želji za slobodom i državom. S druge strane, iščitavajući odgovore povjesničarke Calic, začuđujuće je u kolikoj mjeri školovana povjesničarka nije uzela u obzir temeljne postulate historiografske znanosti. Nije imala strpljenja istraživati i koristiti arhivsku građu poput mnogih hrvatskih i inozemnih povjesničara: poput američke povjesničarke, također preživjele žrtve holokausta Esther Gitman, britanskog povjesničara i publicista Robina Harrisa kao i njemačke pravnice Claudie Stahl. Sukladno navedenom i rezultat je takav kakav je, a u potpunosti je suprotnosti s onim što nazivamo „bit historiografije“. Na postavljena pitanja ne odgovara imanentno znanstvenici. Čak i uredništvo portala naslovom, štoviše u prvoj riječi naslova, unaprijed određuje negativnu konotaciju teksta upotrebom termina „Hassfigur“, a koju dovodi u vezu s blaženikom Svete Rimske Crkve. Na isti način kao i uredništvo portala postupa i gospođa Calic. Cijele procese objašnjava tek jednom do dvije rečenice s vrlo strogim prosudbama. Na taj način izrečene prosudbe čitatelja upućuju na historiografski pristup režimske komunističke historiografije. Dakle, one historiografije koja je nakon presude zagrebačkom nadbiskupu Stepincu i cjelovitoj Katoličkoj crkvi u Republici Hrvatskoj imala za cilj biti permanentni podsjetnik na optužbe s montiranog komunističkog suda. Stoga su odgovori gospođe Calic u suprotnosti s mnoštvom činjenica, a u određenoj mjeri i prihvatljivim logičnim prosudbama. U tom smislu kontinuitetom, ali ovaj put historiografskim, gospođa je Calic potpuno nekritički odabrala promišljanja temeljena na arhivskoj građi s montiranog komunističkog suda te aktualnih stavova

Srpske pravoslavne crkve i vodstva srbijanske politike te istodobno zanemarila najnovija istraživanja te iz njih proizlazeće interpretacije. Minimum historiografske korektnosti bio bi da ih je komparirala. Međutim, ni tome nismo posvjedočili.

Znanstveni pristup i iskustvo nas uči kako su povjesničari osobito senzibilni da ih se ne instrumentalizira na aktualnoj ideološko-političkoj sastavnici što dakako utječe na razinu objektivnosti. Stoga povjesničari osobito vode računa da prošle događaje ne dovode u vezu s aktualnim zbivanjima, a osobito percepcijama određenih društvenih grupa. Gospođi Calic je i navedeni postulat neprihvatljiv što je potvrdila odgovorom „...Crkva se u Hrvatskoj nikada nije stvarno pomirila s prošlošću niti se ikada ispričala zbog svog nedoličnog ponašanja. Umjesto toga, održava opasnu vezu s ekstremnom desnicom i etničkim nacionalizmom do danas“. Za povjesničara previše. Promislite na kojoj arhivskoj građi kao dokazom gospođa Calic temelji „nedolično ponašanje u prošlosti“ ili gdje je u sadašnjoj Republici Hrvatskoj uspjela uočiti ekstremnu desnicu i etnički nacionalizam te štoviše blisku vezu navodne društvene grupe s vrhom Katoličke crkve.

Stoga ću nastojati o čitavom nizu neobjektivnih prosudbi iznijeti činjenice utemeljene na dokumentaciji koje objašnjavaju postupke zagrebačkog nadbiskupa Stepinca. Potrebno je analizirati ishodišta, a jedan od ishodišnih dokumenata je crkvena konstitucija *Sollicitudo Ecclesiarum*, koju je 1831 izdao papa Grgur XVI. Taj je dokument bio sukladan odredbama Haških konvencija (1907.) i Ženevskih konvencija (1929.) koji potvrđuju da tijekom ratnog stanja sva pravna moć prelazi na okupatora, koji je ovlašten održavati javni red i javni život. Konvencija je od predstavnika Crkve zahtijevala uspostavu odnosa s osobama koje realno kontroliraju zemlju s ciljem da vjernicima osiguraju duševnu dobrobit i prava.

U skladu sa spomenutom crkvenom konstitucijom crkveni velikodostojnici diljem Europe postupali su identično. Tako je i Stepinac, a u skladu s navedenom konstitucijom, pa i usprkos antikatoličkom i antihrvatskom postupanju u Kraljevini Jugoslaviji posjetio kralja Aleksandra Karađorđevića te sudjelovao na komemoraciji nakon njegova ubojstva. U skladu sa spomenutom konstitucijom Stepinac se susretao i s Antom Pavelićem. Međutim, nije sudjelovao u dobrodošlici Paveliću na zagrebačkom željezničkom kolodvoru 13. travnja 1941. Stepinac je također odbio biti dijelom delegacije Papi Piu XII kojom je Pavelić nastojao ishoditi priznanje Svete Stolice. Papa je Pavelića odbio primiti kao čelnika države nego isključivo kao pojedinca čime mu je raspršio nadu da će sebi i ustašama osigurati legitimitet. Stepinac se susretao i s Josipom Brozom Titom, pa i unatoč antikatoličkom opredjeljenju Titovog jugoslavenskog komunističkog režima te iz njega proizlazećih nedjela partizanskih postrojbi, a koji su se potvrdili činjenicom da su partizanske postrojbe ubile više od 600 rimokatoličkih svećenika na prostoru današnje Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Povjesničari selektivnog pristupa, poput gospođe Calic, rijetko spominju navedene činjenice kao i činjenicu da se Stepinac distancirao od ustaša još u svibnju 1941. kada se javno suprotstavio nürnbergskim zakonima, nacističkim rasnim zakonima, kritizirao obvezu da preobraćeni Židovi nose žutu Davidovu zvijezdu. Dakle, sve u suprotnosti s tvrdnjama gospođe Calic kako se Stepinac „...nikada nije javno distancirao od ustaškog režima“.

Stoga zbunjuje kada povjesničari poput gospođe Calic kritiziraju Stepinčeve posjete jednim, a prešućuju posjete drugim vlastima, poput posjeta Beogradu 1934. i posjeta Titu 1945. Za sve nedaće Drugog svjetskog rata i nedjela ustaškog režima optužiti zagrebačkog nadbiskupa jer je s radošću prihvatio osnivanje hrvatske države, a zanemariti skepsu prema pokroviteljima njezina nastanka, suprotno je i logičnom promišljanju. Svi mi, manje-više, volimo i danas države u kojima živimo. To ne znači da volimo i podržavamo vlast koja u njima u određenom trenutku vlada. U tom smislu je za povijesne kritičare djelovanja nadbiskupa Stepinca problem što ne žele razdvojiti odnos prema državi i odnos prema režimu.

Stepinčevo otvoreno protivljenje Pavelićevoj politici, ali i opći odnos prema svijetu u kojem je živio najbolje je objasnio sam Stepinac u svojoj propovijedi na svetkovinu Krista Kralja 25. listopada 1942., u kojoj je rekao: „Zato je Katolička Crkva osuđivala, a i danas osuđuje, svaku nepravdu i nasilje, koje se počinja u ime klasnih, rasnih ili narodnosnih teorija (...) Crkva je katolička imala odvažnost (...) da kaže mušku riječ u obrani naših nacionalnih prava, pa čak i okrunjenim glavama. Ali ona bi se iznevjerila svojoj zadaći, kad ne bi s istom dosljednošću dizala i danas glas na obranu svijetu, koji se žale na nepravde, bez obzira kojoj rasi ili narodu pripadaju. Nitko nema prava da na svoju ruku ubija ili na koji mu drugi način oštećuje pripadnike druge rase ili narodnosti...“

Gospođa Calic se u cijelom nizu odgovora pridružila nekim hrvatskim povjesničarima, ali i predstavnicima Srpske pravoslavne crkve i srbijanske političke scene, a u nedostatku argumenata pitanjem: Je li Stepinac mogao učiniti više? No, nije li to pitanje koje se može postaviti svima nama, običnim ljudima, ali i svakom dosad proglašenom svecu! To je apsurdno pitanje na koje nitko ne može odgovoriti. Moguće je procijeniti i odgovoriti da li su uredništvo portala Katholisch.de i gospođa Calic učinili manje. Mišljenja sam kako je je katolički portal Katholisch.de intervjuom s povjesničarkom Calic za povijesnu znanost i istinito informiranje o zagrebačkom nadbiskupu Stepincu te istinitosti o Republici Hrvatskoj učinio manje od spoznaja do kojih je došla povijesna znanost. Učinili su manje i u odnosu na vrijednosti koje promiče Vlada Republike Hrvatske te sam uvjerenja kako je i ovaj dopis doprinos promicanju spomenutih europskih vrijednosti.

S poštovanjem,

doc. dr. sc. Ivan Bulić

Generalni konzul